

Cuprins

Considerații generale	5
Capitolul I. Perioada cuprinsă între anii 82 î.Hr. și 106 d.Hr. Dreptul geto-dac	12
Capitolul II. Perioada cuprinsă între anii 106 și 274 d.Hr. Dreptul Daco-Roman.....	17
Capitolul III. Perioada cuprinsă între secolul al IX-lea d.Hr. și anul 1290 d.Hr. Formarea statelor medievale românești. Formațiunile politico-teritoriale prestatale.....	24
Capitolul IV. Legea Țării-Obiceiul Pământului-Ius Valachicum. Dreptul Feudal Românesc Nescris.....	36
Capitolul V. Dreptul Medieval Domnesc Scris. Pravilele domnești	51
Capitolul VI. Perioada cuprinsă între anii 1290 și 1711d.Hr. Dreptul în Statele Române Medievale	55
Capitolul VII. Perioada dintre anii 1711 și 1821. Dreptul Românesc în Regimul Fanariot. Domnitorii fanarioți reformatori.....	72
Capitolul VIII. Perioada cuprinsă între anii 1821 și 1848. Statul și dreptul în perioada post fanariotă. Revoluția de la 1848. Dezideratele Revoluției Pașoptiste	78
Capitolul IX. Perioada cuprinsă între anii 1859 și 1866. Statul roman modern: Alexandru Ioan Cuza, reformele, opera politică, legislativă și administrativă.....	90
Capitolul X. Perioada cuprinsă între anii 1866 și 1914. Statul și dreptul românesc în timpul domniei lui Carol I.....	110
Capitolul XI. Perioada cuprinsă între anii 1914 și 1930. Evoluția statului și dreptului românesc în timpul domniilor lui Ferdinand I Întreg iuitorul și a primei domnii a Regelui Mihai I.....	131
Capitolul XII. Perioada cuprinsă între anii 1930 și 1940. Statul și dreptul românesc în timpul domniei lui Carol al II-lea	161

Capitolul XIII. Perioada cuprinsă între anii 1940 și 1989. Statul și Dreptul Românesc în a doua domnie a Regelui Mihai I, în Regimurile Autoritare Fasciste și în Regimul Comunist. Mișcarea Legionară și Partidul Comunist Român. Statul Național-Legionar și Statul Socialist. Statul Român sub conducerea lui Ion Antonescu și a lui Horia Sima. Statul Român sub conducerea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și Nicolae Ceaușescu	182
Capitolul XIV. Dreptul în Perioada Postrevoluționară (de după Revoluția din Decembrie 1989	239

Considerații generale

1. Denumirea domeniului de știință. Denumirea corectă din punct de vedere științific a acestei discipline este Istoria Statului și Dreptului Românesc, deoarece cuprinde atât evoluția instituțiilor statale, cât și dezvoltarea sistemului juridic românesc. Deși „Istoria Dreptului Românesc” se referă la o componentă importantă, aceasta nu acoperă complet studiul tuturor aspectelor relevante, cum ar fi organizarea administrativă, politică și constituțională, care sunt esențiale pentru înțelegerea contextului în care dreptul a funcționat.

Istoria Dreptului Românesc se axează în principal pe evoluția normelor juridice, a legilor și a doctrinei, dar exclude studiarea organizării statale. Istoria Statului și Dreptului Românesc abordează studiarea integrală a evoluției statului, a formelor de organizare, a instituțiilor politice și administrative, cât și a dreptului ca sistem juridic.

2. Precizare. Prezenta lucrare este aceeași ca și conținut cu cea pentru Învățământ Frecvență Redusă, neconstituind două lucrări considerate distincte.

3. Periodizarea Istoriei Statului și Dreptului Românesc. În opinia mea, istoria statului și a dreptului românesc se împarte în următoarele perioade:

I. dreptul daco-getic, începând cu statul centralizat al lui Burebista în 82 î.e.n. și până la căderea regatului lui Decebal (106 e.n.);

II. perioada dualismului de drept daco-roman, de la cucerirea romană-106 e.n. până la retragerea aureliană în jurul anului 274 (în altă opinie 272) e.n.;

III. dreptul feudal din 274 e.n. până la Revoluția din 1821. Deși aceasta e o opinie generală în domeniu,, *trebuie să fim atenți la faptul, că în spațiul de la nord de Dunăre nu avem vreun stat feudal românesc centralizat înainte de secolul al XIII-lea, nici un stat în a cărui componență să intre vlahii înaintea secolului al XI-lea și nici o formă prestatală cunoscută în afara obștilor sătești, înaintea secolului al IX-lea*”;

IV. dreptul capitalist din 1821 până la proclamarea Republicii Populare Române, la data de 30 decembrie 1947, uneori cu accente autoritariste și cu un derapaj de stânga în ultimii 3 ani;

V. dreptul socialist din 30 decembrie 1947 până la Revoluția din 22 Decembrie 1989;

VI. dreptul contemporan, modern, din Decembrie 1989 până în prezent.

Istoria dreptului românesc studiază evoluția normelor juridice și a instituțiilor statale de pe teritoriul României din cele mai vechi timpuri (epoca daco-getică) și până în prezent.

Chiar dacă majoritatea autorilor din acest domeniu periodizează istoria statului și dreptului în 6 etape, ținând cont de divizarea materiei pentru predare, de perioadele de domnie și de regimurile politice, prezenta lucrare se compune din XV capitole echilibrate sub aspectul cantității de informații. Această disciplină acoperă următoarele etape principale ale dezvoltării juridice:

- dreptul geto-dac și transformările aduse de instituțiile juridice în Dacia Romană,

- vechiul drept cutumiar, dreptul medieval al pravilelor domnești și evoluția instituțiilor în Țările Române până la începutul modernității, inclusiv dreptul din perioada fanariotă,

- primele încercări de codificare și reformele instituționale (de exemplu, Regulamentele Organice din 1831-1832) și continuă cu marile coduri de legi de după Unirea Principatelor Române,

- perioada contemporană care include evoluția constituțională și legislativă din secolul XX, (inclusiv dreptul din perioada comunistă), până la formele juridice actuale din statul de drept modern.

De-a lungul a patru milenii, în existența și evoluția lor milenară, (în spațiul de la nordul și sudul Dunării și circumscris Carpaților), românii și înaintașii lor, vlahii, cu o puternică asimilare a slavilor, a unor migratori și a altor populații locale, daco-romanii, dacii, traco-dacii și pre-tracii au cunoscut multiple forme de organizare social-politică: clanul familia, gloata primitivă, obștea gentilică, tribul, uniunea de triburi, regatul și imperiul antic, obștea sătească, uniunea de obști, cnezatul, voievodatul, principatul și imperiul, (medievale ori moderne), uniunea personală și reală de principate, regatul modern democratic, regatul autocratic, statul național-legionar și militarist, republica populară și cea socialistă, ca în final să se ajungă la un stat republican, care se dorește social, cu o democrație de tip occidental.

Primele norme în spațiul din nordul și sudul Dunării

În principiu, noțiunea de norme juridice este greu de conceput în afara existenței unui stat, chiar dacă acesta ține de antichitate, de timpuri imemorabile. Lucrările privind Istoria dreptului românesc sau Istoria Statului și Dreptului Românesc analizează, printre altele, evoluția normelor și raporturilor juridice, a statului, a societății și persoanelor, începând cu primul stat antic organizat și centralizat, printre care se enumeră și Regatul Daco-Get constituit de către marele rege Burebista, din anul (aproximativ) 82 î.Hr.

Din acest moment se poate studia științific Dreptul daco-geților (inclusiv al tracilor), apoi al daco-romanilor, al protoromânilor și vlahilor. Asupra legiurilor lor ne vom apleca în tot cuprinsul lucrării de față.

Sigur, cele sus menționate, ridică unele întrebări pertinente. Au existat pe aceste meleaguri, state cu norme juridice înainte regatului lui Burebista? Răspunsul este da, dar erau state mai modeste ale daco-geților, (deci ale tracilor), ale sciților ș.a.

O altă întrebare pertinentă este dacă tracii și precursorii acestora erau guvernați de norme juridice. Întrebarea e la limita cunoscută a științelor istorice. Se știe că tracii, dintre care s-au desprins, erau guvernați de norme de drept, constituind triburi, uniuni de triburi și chiar entități prestatale. Dar ce putem spune despre înaintașii acestora? Ei bine da, tracii aveau un sistem de drept. Deși acesta nu s-a păstrat sub formă de coduri scrise directe, el este cunoscut prin relatări ale autorilor antici și cercetări juridice istorice. Grecii îi considerau pe geți (desprinși din traci) ca fiind „cei mai dreپți dintre traci”. Această reputație se baza pe un sistem de norme care reglementa proprietatea, familia și relațiile sociale. Înainte de Burebista, dreptul era predominant consuetudinar (bazat pe obiceiuri transmise oral). Odată cu formarea statului centralizat, s-a trecut la un sistem de legi mai structurat, menționat de Strabon și Iordanes ca fiind esențial pentru ordinea socială. În unele opinii, a existat în Spațiul Balcanic o populație considerată de unii ca precursora a tracilor, numită „Pelasgii”. Ei au tranzitat, dar au și ocupat meleagurile noastre mai multe sute de ani (acum 4000 sau 5000 de ani), stabilizându-se prin Grecia de azi, în jurul Mării Egee, dar și în întregul Spațiu Balcanic. Aceștia aveau o cultură puternică, pentru acel timp, care a influențat Zona Balcanilor. Din punct de vedere istoric, „Pelasgii” considerați predecesorii grecilor, care nu vorbeau aceeași limbă cu elenii, conform istoricilor Greciei Antice. Unii istorici îi consideră înaintașii traco-dacilor (*A se vedea și <https://ro.wikipedia.org/wiki/Pelasgi>*).

Unii istorici îi leagă pe Pelasgi de spațiul ocupat de traci, care erau localizați prin Balcani. *Clémence Royer (Bulletin de la Société d'Anthropologie, Paris, 1879) arată că „Precum celții, germanii, chiar latinii, vin din estul Europei. O admit și o cred. Dar toate legendele, toate tradițiile arienilor istorici din Asia îi arată venind din occident. De o parte ca și de cealaltă, noi trebuie să le căutăm leagănul comun la Dunărea de Jos, în această Tracie pelasgică. Pelasgii sunt considerați unul dintre cele mai vechi popoare din Europa, fiind amintiți cu acest nume de unii autori antici (...) Unii istorici români, ca Nicolae Densușianu, îi asociază cu strămoșii preistorici ai geților și cu primii oameni care ar fi stăpânit actualele ținuturi ale țării (<https://povestea-locurilor.ro/2018/04/22/dacia-preistorica/>)”.*

Se cunoaște, (deși există controverse, aceasta reprezentând limita științelor istorice), că acești posibili strămoși ai tracilor dispuneau de legi codificate care erau legate de conexiunea dintre om și elementele naturii, idei preluate în unele mișcări mistice, de exemplu, de către legionari. Cele mai vechi norme ale Pelasgilor erau Legile Belagine ce aveau, conform unor istorici, natură juridică, fiind considerate cel mai vechi cod de legi scrise ale strămoșilor traco-geților. *„Aceste legi reglementau viața socială, familială (inclusiv monogamia) și comunitatea, fiind fundamentul civilizației umane timpurii, deși provin dintr-o perioadă preistorică, pre-romană și pre-creștină. Aceste legi datează de acum circa 4-5 mii de ani, aparținând populației pelasge, considerată divină de către greci. Ele reglementau aspecte precum căsătoria monogamă, munca și viața în comunitate, fiind un cod de conduită strict, instituit de o castă sacerdotală. În această viziune, Legile Belagine sunt privite ca un cod al civilizației umane timpurii, un precursor al dreptului românesc. (<https://povestea-locurilor.ro/2021/02/26/legile-belagine/>)”.*

Aflăm că *„Șfătuitorul lui Burebista, Marele Preot Deceneu i-a instruit pe traci să trăiască potrivit legilor naturii, cunoscute până azi ca „Legile Belagine” [Alexandru Pele, „Vidul demografic” și matematica, Ed. Abaddaba, Oradea, 1998, p. 113], [<https://curierulnational.ro/burebista/edn3>]. „Unii cercetători moderni, în contextul istoriei românești, îi leagă pe pelasgi de traci/daci, sugerând o continuitate culturală pre-elenistică în Balcani, dar acestea sunt teorii mai puțin acceptate academic, doar de un anumit curent de opinie”. În fapt, există o relatare a lui Iordanes care spune că Deceneu a primit Legile Belagine de la Zalmoxis, pe care apoi le-a transmis dacilor. Ele erau legate de cultul acestui zeu și rege mitologic. Însă Iordanes pe fond confunda dacii cu goții! Se mai apreciază că Legile Belagine (sau*

Legile Frumoase) sunt legate mai mult de elementele naturii, de nemurire prin urmarea unei vieți spirituale, că pun accent pe respectul față de natură, pe viața trăită în armonie cu ciclurile naturale și pe o spiritualitate profundă, fiind mai mult un cod de conduită etică.

Rezumativ, principiile Legilor Frumoase sunt:

„- totul provine din „focul cel viu și veșnic”, care este suflarea, mâinile și picioarele divinității,

- lumea este formată din plin și gol, mișcare și nemișcare, lumină și întuneric, toate fiind fețe ale aceleiași unități,

- omul este îndemnat să se privească în interior pentru a înțelege universul, „dacă te vei cunoaște pe tine, vei cunoaște zeii și universul”,

- legile promovează bune practici în conviețuirea cu natura, privită ca o entitate vie,

- adevărul și dreptatea sunt valorile fundamentale pe care trebuie să se bazeze orice acțiune umană,

- credința zamolxiană că sufletul este etern și că moartea este doar o trecere către o altă formă de existență.

- omul este responsabil pentru faptele sale, care îi determină destinul și evoluția spirituală (a se vedea în acest sens <https://en.wikipedia.org/wiki/Belagines>)”.

Dacă luăm în considerare ipoteza că Zamolxis a fost discipol al lui Pitagora, putem remarca că pitagoreii, (membrii școlii filozofului), credeau că în centrul universului se află un foc sacru în jurul căruia orbitează Pământul, „Contra-Pământul” (Antichthon) și celelalte corpuri cerești. Posibil, însă, (ținând cont de caracterul foarte receptiv al dacilor), ca textul să facă și o trimitere spre o divinitate a focului, (cum este Zeul Agni-Ignat [zeu vedic al focului sacru, zeu indo-european], dacă nu cumva spre cultul Hestiei, [zeiță a focului sacru], sau cel al lui Bendis, [zeiță focului ceresc], ori chiar Zeul Mitra, [legat de focul solar, cultul fiind întâlnit la daci, inclusiv în perioada preromană, deși zeul era indo-irano-roman {Sol Invictus la romani, dacii copiind adesea culte romane și grecești}]) sau zeitatea zoroastriană a focului Atar, (manifestare prin foc a lui Ahura Mazda, zeul suprem persan).

În opinia noastră, „Legile Belagine” sunt prezentate în anumite surse românești ca fiind un cod de legi străvechi, scris, al geților/daco-geților, condus de o preoteasă numită Hestia-Ista-Vesta, considerat de unii chiar cel mai vechi cod legal din lume, deși aceste legi sunt mai degrabă parte a mitologiei, a istoriei alternative și a teoriei proto-cronologice decât fapte

istorice confirmate de istoriografia academică generală, fiind promovate în cercuri naționaliste/autohtone.

Promotorii lor le atribuie Pelasgilor, fiind apoi preluate de traco-geto-daci (prin cultul Marii Preotese Hestia-Ista-Vesta). Aceștia consideră că ele datează din anul 2500 î.Hr. Sunt considerate un cod legal foarte vechi, un cod al frumuseții/ordinii, al legilor ce leagă omul de natură și de legile ei. Informațiile provin din interpretări ale unor texte și mituri, fiind popularizate de scriitori și cercetători autohtoni (precum Nicolae Densușianu C.A. Basarab) în ultimele decenii. Autorul antic Iordanes menționează că acestea au fost date de către marele preot Deceneu în timpul regelui Burebista. Aceste legi aveau un caracter mixt, fiind norme morale, religioase și juridice și fiind considerate de origine divină.

În realitate, *nu există artefacte sau inscripții care să ateste existența fizică a acestui cod, fiind mai degrabă speculații*” decât dovezi istorice concrete. Ele sunt acceptate în cercurile politico-istorice care susțin o existență și o continuitate dacică/getică foarte timpurie și o civilizație avansată, dar nu sunt parte din istoria oficială, acceptată de toți istoricii, ci doar de o minoritate a acestora. Dar dacii aveau oare preotese? Deși preoții bărbați (ca Deceneu) sunt mult mai vizibili în izvoarele istorice, rolul divinităților feminine și modelul cultural sugerează că și preotesele existau, jucând un rol în viața spirituală a dacilor. De ce? Informațiile despre preotese, (având în vedere cultul unor zeități feminine precum Bendis), sunt mai rare, accentul fiind pus în izvoare pe figura marelui preot-(vice) rege, similar altor culturi antice. Totuși, se pare că existau preotese, inclusiv mari preotese, care conduceau câte un templu, dat fiind și apetitul dacilor pentru zeități vari.

Așadar, deși există un corp de „dovezi” și povestiri, Legile Belagine sunt mai degrabă un concept cultural-mitologic, nu un set de legi dovedit științific că a existat, conform standardelor istoriografice occidentale, în ciuda faptului că sunt considerate paradoxal „reale” de către adepții lor. Susținerea lor vine din interpretări ale unor cronici și mituri, prezentându-le ca o moștenire străveche, deși nu sunt larg acceptate ca atare în istoriografia academică oficială, fiind mai degrabă un subiect de interes pentru cercurile ezoterice și cele legate de identitatea getică (peste 20% din genele noastre ne leagă într-adevăr de populațiile pre tracice).

Și totuși...unele testări A.D.N. avansează o contribuție de circa jumătate din gene civilizațiilor pre tracice, între care se aflau și Pelasgii.

Continuitatea neolitică: Studiile de paleogenetică (precum cele sintetizate de Mihai G. Netea în „O istorie genetică (incompletă) a românilor”) indică faptul că aproximativ 45-50% din substratul genetic al românilor provine de la populațiile neolitice care au trăit în spațiul carpato-danubian acum 5.000-6.000 de ani.

În terminologia arheogenetică, termenul „pelasgi” este adesea folosit de autorii antici pentru a descrie populațiile pre-indo-europene, (fermieri neolitici din zona Egeei și a Balcanilor). Genetic, aceștia sunt legați de primii fermieri anatolieni care s-au răspândit în Europa, inclusiv în bazinul Dunării.

Există o moștenire genetică reală de la acești „strămoși mitici”, dar aceasta nu este exclusivă românilor. Ea este comună majorității popoarelor din sud-estul Europei. Studiile arată că românii păstrează o continuitate genetică remarcabilă cu populațiile care au creat culturi precum Cucuteni sau Hamangia, care cronologic și geografic se suprapun parțial cu aria atribuită pelasgilor în unele teorii.

Teoria pelasgică, (susținută în trecut de Nicolae Densușianu, în cartea „Dacia Preistorică”, Editura Artemis, București, 1913), lucrare controversată în domeniul științelor istorice, este privită astăzi de istorici mai degrabă ca o construcție mitologică și identitară decât ca o realitate istoric temeinică. Cu toate acestea, genetica confirmă că „rădăcina” noastră cea mai veche provine într-adevăr de la acei fermieri neolitici timpurii. Deci, e probabil ca traco-daco-geții să fi preluat din genele, cultura, religia și normele sociale ale acestora, nu numai din genele lor. Alte studii genetice afirmă că aproximativ 40-50% din genele noastre provin de la aceste populații preistorice (fermierii neolitici și vânătorii-culegători între care pelasgii), în timp ce contribuția strictă a populațiilor din Epoca Fierului (precum dacii) este estimată la aproximativ 20% din genomul actual. Restul moștenirii genetice este atribuit migrațiilor ulterioare, în principal celei slave (contribuție totală a migratorilor estimată în jur de 40-50% în anumite studii de markeri autozomali). Deci și în acest caz există o contribuție a pelasgilor ca populație a căror obiceiuri și gene le purtăm.

Capitolul I

Perioada cuprinsă între anii 82 î.Hr. și 106 d.Hr.

Dreptul geto-dac

1. Considerații. „La daco-geți preoții au avut un rol esențial în viața politică și juridică. A se vedea faptul că fiecare mare conducător dac avea și un preot ca „mâna lui dreaptă”, cum este cazul lui Zamolxis și Deceneu, care au fost mari preoți și apoi regi, și chiar situația lui Anacharis care fiind cel de-a doilea fiu al unui rege agatârș avea atât un rol spiritual și unul de legiuitor. Este de netăgăduit faptul că superioritatea dacilor numiți cei mai dreپți dintre toate neamurile tracice și nu numai, lucru recunoscut unanim în lumea grecească, avea legătură cu acest sistem de legi ce aveau și componente morale și religioase”. ([https:// www.juridice.ro/ 716069/istoria-dreptului-romanesc](https://www.juridice.ro/716069/istoria-dreptului-romanesc))

„Dreptul geto-dac a fost exprimat atât în formă nescrisă – obiceiul juridic – cât și în formă scrisă – norme juridice. deoarece o serie de obiceiuri, convenabile clasei dominante, au fost preluate și sancționate de către statul geto-dac, devenind norme de drept. În paralel, în plin proces de desfășurare a consolidării procesului sclavagist, s-au format noi obiceiuri, care au fost sancționate de către stat, dobândind astfel valoare juridică (Andreea Râpeanu, [https://www.ueb.ro/drept/ebiblioteca/old/sinteza-isdr.p. 1](https://www.ueb.ro/drept/ebiblioteca/old/sinteza-isdr.p.1))”.

„De asemenea, așa cum afirmă istoricul got romanizat în răsărit, Iordanes, geto-dacii au cunoscut și dreptul scris. Iordanes, care a trăit în sec VI e.n., relatează că a citit acele legi. Poruncile regelui erau legi scrise. Din păcate, ele s-au pierdut, astfel încât noi am putut reconstitui fizionomia instituțiilor geto-dace, fie pe baza unor izvoare indirecte, fie pe baza urmelor lăsate de către aceste instituții asupra dreptului nostru de mai târziu. (Andreea Râpeanu, [https://www.ueb.ro/drept/ebiblioteca/old/sinteza-isdr.p. 1](https://www.ueb.ro/drept/ebiblioteca/old/sinteza-isdr.p.1)).”

Aprecierea trebuie privită cu rezerve, Iordanes pare a face o confuzie în „Getica” între obiceiurile geților și ale goților, el aplicând concepțiile împăratului roman de răsărit, Iustinian. Iustinian dorea să-i denigreze pe goți, cum că nu aparțineau spațiului cultural roman, pentru a justifica eterna nostalgie a Bizanțului, recucerirea vestului Imperiului Roman. Pe atunci vestul era ocupat de popoarele gotice.

Dacii au cunoscut proprietatea privată, care se exercita asupra minelor, vitelor, sclavilor ș.a. În același timp, au cunoscut și proprietatea teritorială a obștii, o proprietate colectivă asupra pământului, împletită cu folosința individuală.

2. Dreptul. „Capacitatea juridică. Clasa conducătoare de gen exclusiv masculin avea capacitate juridică deplină. Aici intrau nobilii, preoții. Populația de rând avea o capacitate juridică limitată”. (ucdc.ro/cursuri/D_1_N19_Istoria_statului_si_dreptului_romanesc_Negoita_Florin).

Iordanes în „Getica” afirmă că „cei mai aleși dintre geți au fost mai întâi numiți tarabostes, apoi pileati, dintre aceștia se alegeau regii și preoții”. Sclavia exista, sclavii neavând capacitate juridică. Capacitatea juridică a femeii avea asemănări cu cea a sclavilor mai mult, dar și a oamenilor liberi, putându-se căsători, recăsători, primi zestre, divorța dar putând fi lăsată moștenire și vândută la licitație publică pentru căsătorie.

3. Dreptul privat. Relațiile de familie. La geto-daci, structura familiei era patriarhală, bazată pe neamuri și triburi, cu legături puternice între membrii familiei extinse. Societatea era organizată pe clanuri, iar legăturile de rudenie și respectul față de seniori erau fundamentale. Capul familiei era bărbatul, care lua deciziile importante și reprezenta neamul. Pe lângă nucleul format din părinți și copii, existau și alte rude care locuiau împreună sau în apropiere. Familia era parte integrantă a unui clan mai mare, care, la rândul său, făcea parte dintr-un trib. Relațiile de rudenie au jucat un rol important în organizarea triburilor. Fiecare membru al familiei, inclusiv femeile, avea rolul său în cadrul comunității, contribuind la viața economică și socială. Vârsta și experiența erau apreciate, iar bătrânii aveau un rol important în luarea deciziilor și în transmiterea tradițiilor.

Dacii cunoșteau familia monogamă care era păzită cu strâșnicie, în vreme ce adulterul era pedepsit cu moartea. Aceasta de la Burebista încolo, pentru că tracii în general, erau poligami, comatii având și câte 12 soții, cei cu 4-5 fiind compătimiți. Herodot, scria în una dintre lucrările sale despre obiceiurile tracilor „(...) nevestele (...) și le cumpără cu bani grei de la părinți”. (Istorie, V, 8). Prețul dat pentru o fată depindea în mare măsură de frumusețea și curățenia ei: „... fetele de măritat nu sunt date bărbaților de către părinți, ci în mod public sunt cumpărate spre a fi luate în căsătorie sau vândute (cu zestre). Se face într-un fel sau altul, după cât sunt de frumoase și de cinstite. Cele

cinstite și frumoase au un preț bun. Pentru celelalte se caută cu bani cineva care să le ia de soție”. (Descrierea pământului, II, 21). Conform mărturiilor lăsate de autorii antici, între sec.VI și I î.Hr., geto-dacii erau poligami. Se precizează că tarabostes aveau până la 30 de soții, pe care le cumpărau de la familiile lor. Acestea aveau un statut inferior în cadrul familiei. Obiceiul acesta se spune că își trage obârșia de la regele trac Doloncos, care a avut mulți copii de la multe femei”. Istoricii antici spun că exista o diferență între nobili și oamenii de rând din punct de vedere al numărului nevestelor, cei din clasa superioară putând cumpăra un număr mai mare. În concluzie, înainte de Burebista familia era profund patriarhală, poziția femeii fiind apropiată unei sclave. La moartea soțului, aceasta putea face obiectul succesiunii ca orice bun și ulterior se putea totuși recăsători.

„Obligațiile izvorau fie din contracte, fie din delict. Contractele aveau un caracter solemn și erau de două feluri: contracte solemne în formă religioasă și contracte solemne în formă scrisă. În domeniul dreptului penal, cele mai importante dispoziții incriminau infracțiunile contra statului, proprietății private și persoanei. Cu privire la sistemul judiciar, atribuțiile privind soluționarea litigiilor au fost preluate de organele specializate ale statului. În fruntea acestui aparat se afla regele. Geto-dacii au mai cunoscut și norme de drept internațional public, pe care le aplicau în relațiile cu alte popoare, în special cu ocazia încheierii convențiilor cu alte state”. (Andreea Râpeanu, <https://www.ueb.ro/drept/ebiblioteca/old/sinteza-isdr.p.2>).

4. Burebista. „Burebista, (82 î.Hr. – 44 î.Hr.) a fost rege al geto-dacilor și întemeietorul statului dac. Conform spuselor lui Strabon, Burebista a fost un lider politic și militar impresionant, al ținuturilor locuite de geto-daci: „Ajuns în fruntea neamului său care era istovit de războaie dese, getul Burebista l-a înălțat atât de mult prin exerciții, abținere de la vin și ascultare față de porunci, încât, în câțiva ani, a făurit un stat puternic și a supus geților cea mai mare parte din populațiile vecine, ajungând să fie temut chiar și de romani” [I. Horațiu Crișan, Burebista și epoca sa, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 26] „Fiind un desăvârșit lider și strateg militar, a reușit unirea triburilor geto-dacice, iar cu ajutorul sfatului său de tarabostes și cu ajutorul marelui preot, Deceneu, a reușit să introducă o serie de măsuri administrative care au avut un rol important în consolidarea și stabilitatea statului, a recrutat oameni noi pentru administrarea agriculturii, strângerea dărilor, supravegherea muncilor obștești obligatorii, făcând astfel

posibilă realizarea sistemului de fortificații în Dacia, a introdus sistemul de legi beligines, iar pe plan spiritual și-a întărit propriul cult" (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Burebista>).

Evident, Burebista nu a fost primul rege daco-get, dar a fost cel mai mare dintre ei și cel mai bun comandant militar (și poate administrator). Există mențiuni istorice despre cel puțin 25 de regi daco-geți, cei mai importanți dintre aceștia, (în afara lui Burebista), fiind: Decebal (87 d.Hr. – 106 d.Hr.), Deceneu (44 î.Hr. – 27 î.Hr.), Duras-Diurpaneus (68 d.Hr. – 87 d.Hr.), Dromihete, (320 î.Hr. – 280 î.Hr.), cărora trebuie alăturat, chiar dacă simbolic, ipoteticul, dar legendarul conducător Zamolxis, despre care Herodot ne povestește că tracia l-au proclamat zeu după moarte, devenind cea mai importantă divinitate din panteonul acestora.

„Deceneu a fost un filosof, astronom, sfătuitor al lui Burebista (82 î.e.n. – 44 î.e.n.), rege dac între 44 î.e.n. – 27 î.e.n. Înaintea lui, în cadrul oficiului de mare preot, înțelept și sfătuitor, fusese Zeuta, iar, după el, Zamolxis” [Getica-De origine actibusque Getarum, Iordanes, Constantinopol, 551 d.Hr. J., *Deceneu ar fi fost un înțelept al neamului dacilor, care trăia retras, ca un sihastru, într-un ținut ascuns, unii cred că pe muntele sfânt al dacilor – numit Kogaionon. Fusese sacerdot al zeului Zamolxis iar în momentul venirii la conducerea dacilor a regelui Burebista era Mare preot. Sfetic și colaborator apropiat al lui Burebista, cel mai important personaj după rege în statul dac, Deceneu l-a ajutat considerabil pe monarh în opera de unificare și organizare a triburilor geto-dace*" (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Deceneu>).

5. Dreptul în regatul daco-get al lui Burebista. Regatul, (de fapt un imperiu), creat de Burebista, a fost cel mai mare stat dac ca întindere și populație. Suprafața exactă a statului lui Burebista nu este cunoscută, dar istoricii estimează că se întindea pe un teritoriu vast, incluzând teritoriile actuale ale României, Ungariei, o parte din Cehia, Slovacia, Polonia, Bulgaria și Serbia, ajungând de la Marea Neagră până la Dunăre și de la Munții Balcani până la mlaștinile Pripet. Este maximul de extindere a dacilor, inclusiv a urmașilor lor, fiind teritorial mai mare decât Regatul lui Decebal, Imperiul Vlaho-Bulgar, Țările Române sub Mihai Viteazul sau România Mare. Nu există izvoare istorice detaliate despre dreptul specific în statul lui Burebista, însă se știe că era un sistem de drept bazat pe obiceiuri și pe legile impuse de conducător, influențat de preotul Deceneu. Dreptul se concentra pe consolidarea puterii regale și pe unificarea triburilor, sub autoritatea unui lider